

Vývoj písemné firemní agendy na modelu civilního obchodního senátu Krajského soudu v Českých Budějovicích v období monarchie

Mgr. Aleš František Plávek

rigorózní práce

FF UK Praha, Katedra PVH a archivního studia; 2008; 82 stran + 20 obrazových příloh

OPONENTSKÝ POSUDEK

Předložená rigorózní práce Mgr. Plávka se věnuje části písemné produkce významné instituce soudní správy s krajskou působností - Krajského soudu v Českých Budějovicích, a to v letech 1850-1918. Zpracovatel se soustředil na písemnosti náležející do kompetence civilního obchodního senátu tohoto soudu, známé pod obecně užívaným označením „firemní agenda“. Cílem práce bylo stanovení jednotlivých typů písemností této agendy (a to jak k soudu došlých, tak soudem vydaných) a jejich zhodnocení zejména po stránce diplomatické.

Zpracovatel při své práci využil poměrně dobře dochovaný soubor písemností Krajského soudu České Budějovice, uložený dnes ve Státním oblastním archivu v Třeboni. Firemní agenda je u tohoto archivního fondu zastoupena velkým množstvím jak vlastního spisového materiálu, tak i úředních a pomocných knih, což zpracovateli podstatným způsobem usnadnilo práci a umožnilo mu vystopovat počet došlých i produkovaných písemností v co největší typologické šíři. Množství dochovaného materiálu však na druhou stranu nenutilo zpracovatele k sondám do registratur dalších původců, podílejících se na procesu tvorby souboru firemní agendy (okresní hejtmanství, notáři, obchodní a živnostenská komora, živnostenská společenstva, jednotlivé firmy, společenstva či družstva atd.), jejichž materiály jsou v řadě archivů k dispozici a snad by v nich bylo možné nalézt buď ještě nové typy dokumentů nebo alespoň nové skutečnosti, týkající se samotného průběhu úřední korespondence mezi jednotlivými firmami na straně jedné a soudem na straně druhé. Pro zpracovatelem zvolený cíl práce, tedy zmapování jednotlivých druhů písemné provenience soudu po stránce diplomatické, byla nicméně možnost studia písemné agendy původce přímo z jeho úřední registratury prvořadá a naprosto jedinečná, takže nepřihlédnutí k registraturním celkům dalších subjektů (zpracovatelem ostatně zmíněné v závěru práce) nelze dle mého soudu považovat za zásadní prohřešek.

Práce je rozdělena do 23 kapitol, přičemž kapitolu poslední tvoří obrazové přílohy. Nejhodnotnější a pro sledování vytčeného cíle práce klíčové jsou kapitoly 8 až 15, ve kterých se zpracovatel věnuje jednak vlastnímu procesu firemní protokolace u krajského soudu (přičemž sleduje úřední postup tvorby jednotlivých spisů firemní agendy od zápisu firmy až po její výmaz), jednak jednotlivým typům písemného materiálu, spisového i knižního, včetně jejich charakteristických znaků. Pokud jde o spisový materiál, lze těžiště práce nalézt v kapitole deváté, v níž je v abecedním řazení pojednáno o 15 hlavních typech písemností, vyskytujících se ve firemní agendě krajského soudu. Zpracovatel se věnuje jejich vnitřním (okrajově i vnějším) znakům. Poměrně pečlivě si všímá vlastního procesu vzniku dokumentů a uvádí jejich variantní názvy používané v různých obdobích činnosti úřadu. Sleduje také formální náležitosti jednotlivých dokumentů včetně ustálených formulí používaných v textu, opatřování dokumentů kolkou či způsobu podepisování a pečetění (později používání úředního razítka) a nezapomíná ani na postižení jak interního oběhu dokumentu úřadem, tak i jeho externího oběhu mezi jednotlivými subjekty, podílejícími se na vlastním procesu protokolace.

Knížní produkci (a to jak knihám úředním, tak pomocným) je věnována pozornost v kapitolách 12 až 15. Zde k pečlivému hodnocení vnitřních znaků jednotlivých dokumentů (ať již knih samotných či písemností do knih vepisovaných nebo vevazovaných), ke kterému ostatně podle mého soudu není co namítnout, přistupuje ještě hodnocení znaku vnějších, které – pravda – nejsou z hlediska diplomatického zaměření práce rozhodující, přesto však mají svůj význam, což také zpracovatel zohlednil a rozhodl se věnovat i těmto vnějším znakům jistou pozornost. Bohužel se však při tom nevyvaroval jistých terminologických nedostatků a nepřesností, viz např. termín „kartónová vazba“ (str. 53) namísto správného „lepenková“ nebo dále popis provlečení šňůry pro zapečetění knihy „perforací ve hřbetu svazku“ (str. 54 nebo 66), kde se zcela zjevně jedná o knižní blok a nikoli o již svázanou knihu. Za ničím nepodloženou pak lze považovat myšlenku o významu filigránů jako jakési nápovědy knihaři pro správný postup vázání jednotlivých složek papíru do bloku (str. 53).

O sfragistické problematice v dokumentech firemní agendy krajského soudu pojednává 16. kapitola práce. Zpracovatel zde vymezuje základní druhy sfragistického materiálu, vyskytující se ve firemní agendě, a to s ohledem na vymezení všech tří jeho funkcí, tedy uzavírací, pověřovací a ověřovací. Věnuje se také pečetní látce i vlastnímu způsobu pečetění dokumentů.

Závěr.

Zpracovatel se v předložené rigorózní práci zhostil vytčeného úkolu s poměrně vysokou odbornou fundovaností. Z práce je zřejmá jeho znalost příslušného archivního fondu a také obeznámenost s vlastní pracovní náplní a s pracovními postupy krajského soudu při vyřizování firemní agendy. Lze říci, že z hlediska diplomatického hodnocení písemné produkce krajského soudu v oblasti firemní agendy se zpracovatel se zadaným tématem vypořádal velmi dobře a že jeho práce může být v oboru dosud ne příliš zkoumané novověké diplomatiky přelomu 19. a 20. století přínosem. Bohužel je však také třeba upozornit na skutečnost, že kvalitu práce snižují některé jazykové a stylistické chyby, které by jistě odstranila pečlivější jazyková korektura. I přes tento nedostatek však rigorózní práci Mgr. Aleše Františka Plávka hodnotím kladně a doporučuji ji k obhájení.

V Českých Budějovicích dne 7. dubna 2008

PhDr. Vlastimil Kolda, Státní okresní archiv České Budějovice

